

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse pisave oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

se pošiljate je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10— K
pol leta 5— „
četrt leta 2:30 „
posamezne številke po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljnja izvršenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

V triinpetdeseto leto.

Jubilej naše Zaveze.

»Učiteljski Tovarish«, najstarejši slovenski list, stopa z današnjo številko v triinpetdeseto leto svojega izhajanja. Veliko boja, veliko naporov, veliko dela in žrtvovanja pomenja ta doba, to vemo samo mi, ki smo vzdrževali svoj list in se ga oklepali z ljubeznijo in požrtvovalnostjo.

Sovražniki naprednega učiteljstva, kulture in svobode so porabljali vsa dopustna in nedopustna sredstva, da bi zatrli naš list in naš ton. Ni se jim posrečilo in se jim tudi ne posreči, ker je naša stanovska zavednost jačja in odpornejša, nego vse nasprotnikovo razdirajoče in uničujoče delo.

Kar je bilo v naših vrstah slabega, nečrnega, neznačajnega in samoljubnega, vse to je odletelo od nas, ko je zavladało nasilstvo in tiranstvo nasprotne političke stranke. Značajni so ostali! Kdor čuti nad sabo greh in v sebi slabo vest — ta je zlezal v senco jezuitskega klobuka, da se skriva pred lučjo resnice in pravice! Res je naš boj za materialne in moralne pridobitve učiteljstva težji, ker nismo edini, a toliko ponosnejša bo zmaga, ker jo bomo priborili s svojimi silami v kljub izdajstvu, terorizmu in podkupovanju!

V boju nam je treba orožja — to orožje pa je naše stanovsko glasilo. Tolažiti in junačiti moramo obupance, napajati vsa srca s pogumom in odločnostjo, braniti čast in ugled šole in stanu, kazati v vsej ostudni nagoti laž in hinavstvo, dvigati prapor poštenosti in resnice, zakaj če se ne branimo sami, nas drugi tudi ne bodo branili!

Kar žrtvujemo za svoje časopisje, to žrtvujemo v blaginjo svojega stanu. Ker se naša smotna sredstva brez primere uborna, je žrtvovanje toliko težje. V naših vrstah ima vinar vrednost cekina. A stanovska zavednost odrta grizljaj od lačnih ust, da nam je omogočeno stanovsko organizacijo in nje glasilo postaviti na trdno, nerazrušno podlago.

Zvestoba za zvestobo! — Pridobite vse one, ki še danes stoje apatično ob strani, da polože tudi oni svojo daritev na fundament naše solidarnosti! Vsi smo bojevniki — vsi, od prvega do zadnjega! Zato pa velja tudi vsem zapoved stanovskega ponosa in samozavesti:

**Vsakdo, ki je naš, bodi naročnik
»Učiteljskega Tovarisa«!**

S svojim listom pa moramo tudi iz svojih krogov ven med javnost! Spozna naj naš gigantiški socialni in kulturni boj, da bo znala ceniti naše delo, da se javnost s svojim učiteljstvom zlije v mogočno silo, ki porazi vse sovražne elemente ter sama ustvari svojemu narodu bodočnost!

Iz žalostne sedanosti z bojem do vstajenja — tako drži naša pot!

Prepričani smo, da ne ostane naš apel brez ugodnih posledic! Tu imajo zlasti okrajna učiteljska društva storiti svojo dolžnost v najpopolnejši meri. Za svoje delo bodo sama dajala odgovor! Naše geslo bodi:

Kolikor organiziranih naprednih učiteljev in učiteljic — toliko naročnikov in naročnic »Učiteljskega Tovarisa«!

Pomisliti pa moramo tudi, da smo stopili v jubilejno leto naše Zaveze. Zora vstaja njenega petindvajsetega leta. V dnevi 14. in 15. avgusta 1913 se zgrnejo v beli Ljubljani vse mogočne vrste slovenskega naprednega učiteljstva. Pridejo bratje in sestre, da povzdignejo sijaj slavja naše Zaveze, da nam izreko svoje simpatije, da v naše duše vlijejo novega poguma!

Naša skrb mora biti, da nas ne dobe neprivrženih!

Jubilej Zaveze

bo jubilej naših bojev in naporov, bo naš praznik, ukraden trdi usodi, bo naše poročstvo, da se nagiblje doba našega trpljenja h koncu, da naš stan in našo domovino objame zlatožarna luč

bratstva, enakosti in svobode!

Nič žalosti, nič obupavanja! Brez žrtve ni bilo še nobene zmage! In tudi naše ne bo, ako ne združimo vseh svojih sil. Ena moč je, ki edina vzmore čudeže. In ta moč je:

požrtvovalno, vztrajno delo!

Nujna prošnja.

Prijatelj, ki spisuje kulturno zgodovino Slovencev, me je naprosil, naj mu preskrbim zanesljivih in točnih podatkov o razdelitvi draginskih doklad kranjskemu učiteljstvu, ker hoče temu socialnemu in kulturnemu žalostnemu dejstvu v svojem delu posvetiti posebno poglavje, da ostane krivica prihranjena še poznim rodovom.

Tem potom prosim vse prizadete tovariše in tovarišice, naj mi takoj pošljejo ves material. Tisti, ki so to že storili na drug naslov, naj tega več ne store, ker je vse ono gradivo že v pravih rokah.

Naj zve javnost vse, da popolnoma spozna položaj naprednega učiteljstva. Resnica naj govori!

Zadeva je nujna — takoj na delo! Bati se ni nikomur ničesar in nikogar, ker sta krivica in pristranost že dosegli svoj višek!

E. Gangl.

XVIII. občni zbor Društva za zgradbo Učit. konvikta.

Ljubljana, 28. decembra 1912.

V soboto dopoldne ob 9. uri se je vršil v »Narodnem domu« XVIII. občni zbor »Društva za zgradbo Učiteljskega konvikta« ob lepi udeležbi članov.

Pozdrav predsednika.

Predsednik tov. Jakob Furlan pozdravlja navzoče ter se v nadaljnjem nagovoru spominja umrlega odbornika tovariša Šijanca. V znak sožalja se dvignejo navzroči s sedežev.

Iz dalje plava klic bobneč, kot velikonočni zvon doni: Vstanite, solnce že gori!

E. Gangl.

Kdor podpira nas, ga podpirajmo tudi mi!

Ves svet gleda z občudovanjem na Balkan; vse se zanima za razmere na Balkanu in zanimajo tudi nas Slovence. Priporočamo vsem, da se naroče na »Slovenski Ilustrovani Tednik«, ki bo priobčeval to leto velezanimiv, izviren roman z Balkana »Za svobodo in ljubezen«. V tem romanu so z večjo roko opisane krute razmere, ki so vladale na Balkanu pod turškim jarmom. Divji zatiralci slovenskega življa na eni, junaški vstaši (komite) na drugi strani, velika zanimivost dejanja — vse to bo gotovo ustreglo mnogostranskim željam občinstva po kaki lepi in zanimivi povesti z Balkana. — Med temno in viharno scenerijo romana »Za svobodo in ljubezen« pa se vije kot rdeča nit nežna ljubezen mladih src, ki se po mnogih genljivostih in pretresljivih dogodbah pribori do zaslužene zmage. — Kdor hoče letos brati velezanimiv roman o naših junaških bratih in sestrah na Balkanu, naj se naroči takoj na »Slovenski Ilustrovani Tednik«.

Tajniško poročilo.

Tajnik Juraj Režek:

Slavni zbor!

Letošnje moje poročilo je kratko. Kakor prejšnja leta tudi letos nismo delali na zunaj posebnega hrupa; omejili smo svoje delo zopet le na zbiranje zgradbene kapitala, ker smo mnenja, da najprej denar — potem zgradba, sicer gradimo svojo stavbo bolj v zrak nego na trdna tla. Zato pa odbor tudi ni mogel pritrčiti predlogom nekaterih tovarišev na lanskem občnem zboru, da naj bi se del društvenih obresti porabil vsako leto v podporo učiteljskim otrokom, ki se šolajo po mestih. Obresti od zbranega kapitala so društvu najboljši letni dohodki, in ako porabimo te, bomo le zavlačevali in odložili svojo stavbo za celo vrsto let in se tako bolj oddaljevali mesto bližali društvemu namenu. Tudi bi bilo težko najti primerno sorazmerje v podporah tovarišev s Primorskega in Štajerskega z nami na Kranjskem. In končno bi prišel na vsako deželo tako majhen prispevek, da res ni vredno kaliti vode med nami, Tovarish na Primorskem in Štajerskem so v svojih plačah mnogo pred nami na Kranjskem in gotovo ne bodo toliko reflektirali na te podpore, pri nas na Kranjskem pa imamo Cesarja Franca Jožefa I. jubilejsko ustanovo, ki že zdaj podpira 4 sirote in jih bo v kratkih letih še več; tudi imajo naše vdove in sirote v našem »Vdovskem društvu« lepe letne podpore. Poleg teh obresti pa nam daje najlepše dohodke naš »gospodarski program«, ki pa se ga, žal, učiteljstvo vse premalo drži in ga uporablja, pa rajši kupuje svoje potrebščine drugod, nego pri trgovcih, ki so nam naklonjeni in nas podpirajo. To je z naše strani malomarnost prve vrste in treba je, da se jo očitno graja. Kdo pa naj nas še podpira, ako se sami ne bomo! Letos n. pr. nam je vpslala tvrdka M. Grubbauerjeva od razprodanih zvezkov 700 K — ali ni to lepa vsota! Imamo tudi še neko domačo tvrdko, ki izdeluje in razprodaja šolske

Tovariši, tovarišice! Razširjajte »Slovenski Ilustrovani Tednik«. Urejuje ga naš tovariš vsem dobroznani A. Pesek, tiska ga »Učiteljska tiskarna«. Ze to bi moralo odločiti vsakega zavednega učitelja in vsako zavedno učiteljico, da si naroči »Slovenski Ilustrovani Tednik« in da ga razširja med ljudstvo.

List pa tudi zasluži, da se zavzame zanj vse učiteljstvo. Vsebina mu je vseskozi zanimiva in za ljudstvo prikladna, šoli in učiteljstvu pa je naklonjen kot malokateri list. Priobčil je že mnogo slik in člankov ter poročil, da si učitelj boljših želeži ne more, da se okrepi med ljudstvom ljubezen do šole in spoštovanje do učiteljstva. V času, ko se zaganja vse v učiteljstvo, ko hujskajo gotovi krogi sistematično zoper šolo, bi moralo učiteljstvo energično zastaviti svoje moči, da se razširijo med ljudstvom šolstvu in učiteljstvu prijazni listi. In prvo vrsto med njimi pač zavzema »Slovenski Ilustrovani Tednik«, ki v poljudni zanimivi obliki deluje za povzdigo ugleda šolstva in učiteljstva. Preteklo leto je priobčil iskrene pisane članke in slike naših vrlih tovarišev, n. pr. Vrabla, Paplerja itd.

Naročite si torej »Slovenski Ilustrovani Tednik« in razširjajte ga! Za četrt leta stane le 2 K in na mesec samo 70 h, ki jih lahko vsakdo utrpi, kdor ima količkaj dobro voljo. Kdor podpira nas, ga podpirajmo tudi mi!

LISTEK.

Pesem iz bodočih dni.*)

Iz dni bodočih k nam buči,
kot grom bobni, kot zvon doni
in kliče, vabi in budi:
Vstanite, bratje, dan žari!

Dovolj je spanja, mirú je dovolj!
Kdor bol premisslja, boli ga še bolj,
junak ne boji se rane!
V duši bolelost je dejanjem izvor,
bodočnost rodi pogum in napor —
kdor vzdihá in prosí, vzpota ostane!

Izdahne naj, v prsih speči lev,
ob tvoji sili pohlevna natura!
Že bije, odzvanja usodna ura:
Vse zdravo zrnje očistimo plev!

Ponos naj dušo vzigra, vzvalovi —
in čelo pokonci, v daljavo oči,
izkreši iz prešlosti se spoznanje:
Če sebe imamo, imamo vse;
če sebe poznamo, poznamo vse,
kar treba, da gremo na vojevanje!

Ne mimo, ne nad —
ne! — ob bratu brat
kot eno telo s tisoč rokami,
ki silo ravna jim ena zavest,

*) Iz »Školskega Vestnika«, št. 4. 1912.

mi svojo zemljó oplodimo sami,
da kralj Matjaž se z vojsko vzdrami,
da ena zamahne mogočna pest,
da jake, nepremagljive volje
na groblje — na Gosposvetsko polje —
naš vojvoda zopet pojde sest!

Iz dni bodočih k nam buči,
kot grom bobni, kot zvon doni . . .
Čuj, kliče, vabi in budi:
Vstanite, bratje, vojniki ov ni!

Vsak vsem, a najprej sebi zvest,
koder jih ni, ne išči cest;
v življenje drži le ena — moč!
In ena le živi resnica:
Tvoja je in ostane pravica,
če sam si jo daš, v se upajoč!
Iz krških tvarin mečev ne kujmo,
doma za pečjo nikar ne možujmo,
zadosti je že modrostne drobnjave —
iz kotov je treba ven na planjave,
koder sovrag pripravljen stoji!
Tik njega stopi, poglej mu v oči:
Če taka zapoved je, pa se bojujmo! —
Nikar načrtov samih ne snujmo:
življenje uči, kako se živi!

Tujcu je znoj naš njivo gnojil,
tujcu bogastvo naš glad množil.
Bratje, v svoje brazde sejmo,
sebi obresti od svojega štejmo —
če je kdo hlapec — mi nismo več!